

hiilineutraalisuomi.fi

CANEMURE

LIFE17 IPC/FI/000002 LIFE-IP CANEMURE-FINLAND

Projekti on saanut rahoitusta Euroopan unionin LIFE-ohjelmasta. Tämän esityksen sisältö edustaa ainoastaan CANEMURE-projektin näkemyksiä ja CINEA / Komissio ei ole vastuussa esityksen sisältämän informaation mahdollisesta käytöstä.

Pirkanmaan kuntien ilmastotoimia ~2023~

Lisää maakunnan hyviä käytäntöjä löydät
[vaikuttavien ratkaisujen tietopankista - Kestävyysloikka.fi](https://kestavyysloikka.fi)

Esityksen sisältö

- ▶ Esitys sisältää erilaisia ilmastotoimia, joita on kerätty keväällä 2024:
 - ▶ Maakunnan Hinku-kuntien ilmoittamia parhaita ilmastotoimenpiteitä
 - ▶ Esitys ei välttämättä sisällä kaikkien kuntien toimenpiteitä
- ▶ Toimet ovat enimmäkseen konkreettisia ilmastotoimia, jotka on tehty vuonna 2023, mutta toimet voivat olla myös toimintamalleja, aiemmin tehtyjä, tai vasta suunnitteilla. Joissain kunnissa ei voitu vuonna 2023 tehdä resurssihaasteiden takia ollenkaan ilmastotoimia.
- ▶ **Tiedot perustuvat kuntien omiin ilmoituksiin. Suomen ympäristökeskus ei vastaa tietojen oikeellisuudesta.**

Akaa 1/2

- ▶ Uusi yhtenäiskoulu
 - ▶ Toukokuussa 2023 valmistui Viialan yhtenäiskoulu. Joutsenmerkki-kohteena uudisrakennus täyttää tiukat ympäristöystävällisyyteen liittyvät kriteerit koko elinkaarensa ajan. Myös koulun kalusteiden kilpailutuksessa edellytettiin uusiomateriaalien käyttöä.
- ▶ Sähköautohankinta + latauspisteet
 - ▶ Tekniseen toimeen kiinteistönhuoltoon hankittiin sähköauto. Sähköautojen latauspisteitä toteutettiin Kylmäkosken koululle sekä uudisrakennuksien yhteyteen Viialan yhtenäiskoululle ja keskuskeittiölle.
- ▶ Ruokahävikin vähentäminen ja hyödyntäminen
 - ▶ Siivous- ja ruokapalveluiden osalta ruokahävikkiä ehkäistiin ja hyödynnettiin ottamalla käyttöön hävikkivaakoja sekä aloittamalla hävikkiruoan myynti ResQ-sovelluksen kautta.

Akaa 2/2

- ▶ Ilmastonäkökulma Toijalan keskustaprojektissa
 - ▶ Alueiden suunnittelussa on tehty oppilaitosyhteistyötä. Ilmasto ja luonnon monimuotoisuus olivat teemoina Tampereen yliopiston kanssa toteutetussa Toijalan keskustan kehittämisen projektissa.
- ▶ Pyöräliikenteen edistämisen hanke
 - ▶ Pyöräliikenteen koordinaattoritoimintaa kehitettiin yhteisessä hankkeessa Valkeakosken kaupungin kanssa. Liikkumisen valtionavustusta saaneen hankkeen aikana käynnistettiin pyöräilyn yhteistyöfoorumi naapurikuntien ja ELY-keskuksen kanssa sekä laadittiin Akaan pyöräilykatsaus ja pyöräilyn nettisivut.
- ▶ Biokaasuselvitys
 - ▶ Vuoden aikana toteutettiin biokaasutuotannon esiselvitys koko kaupungin alueella.

Hämeenkyrö 1/2

- ▶ Astetta alemmas
 - ▶ Kunnassa osallistuttiin Astetta alemmas -energiansäästökampanjaan ja säädettiin lämpötiloja siellä, missä se palvelutuotannon ja talotekniikan mukaan oli mahdollista.
- ▶ Hämeenkyrönväylän käyttöönotto
 - ▶ Valtion kanssa toteutettu kuntakeskuksen ohittava 10 km uusi valtatie nimeltään Hämeenkyrönväylä saatiin hyvin käyttöön. Raskas liikenne ohjautuu ilmastovaikutuksineen pois asukastaajamista. Lisäksi hankkeessa käytettiin meluvalleissa väylärakenteisiin soveltuvaa uusiomateriaalia rakeistettua tuhkaa.
- ▶ Kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelma
 - ▶ Vuoden aikana toteutettiin kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelma, johon osallisia eri tavoin olivat päättäjät, kuntalaiset, yritykset ja yhdistykset. Hanke kokosi tärkeän teeman tavoitteet ja toimenpiteet ja nosti pintaan kestävän liikkumisen edut. Ihmisten käyttäytyminen jatkossa määrittelee, päästääkö henkilöautoriippuvuudesta mm. tämän ohjelman avulla pienempiin kestävämpiin kulkutapaosuuksiin.

Hämeenkyrö 2/2

- ▶ **Metsänhoitosuunnitelma**
 - ▶ Kunnalla on yhteistyösopimus paikallisen metsänhoitoyhdistyksen kanssa ja käymme säännöllisesti palaveria toimenpiteistä, joilla huolehditaan hiilinieluista ja luonnon monimuotoisuudesta. Meillä on käytössämme tähän työhön metsänhoitosuunnitelma.
- ▶ **Elinkeino-ohjelma**
 - ▶ Kunnassa on 2023 keväällä päivitetystä kuntastrategiasta johdettu elinkeino-ohjelman päivitys työn alla. Siihen liittyvien työpajojen tuloksena yrittäjät odottavat kunnalta ilmastotyön jatkumista. Teimme yrittäjille nettikyselyn niiden ilmastotoimista. Nettikyselyyn saatiin vastauksia noin 40 yritykseltä, joista kaksi kolmasosaa oli maatalousyrittäjiä. Vastauksissa nousi esiin runsas määrä erilaisia tehtyjä toimia, joista osa oli energiatehokkuutta ja uusiutuvan energian käyttöä lisäävää. Lisäksi mainittiin sähköisiin palveluihin siirtyminen, sähköautojen ja -koneiden hankinta, työmatkapyöräily, kestävät käytännöt maataloudessa ja metsänhoidossa, hiilensidonnan edistäminen ja kasvipeitteisyyden lisääminen pelloilla.
- ▶ **Kuntastrategia**
 - ▶ Kuntastrategian päivitys valmistui 2023 alussa. Kestävyys näkyy vahvasti: ”Vastuullisuus on yksi arvoistamme: vastuullisuutta omasta toiminnasta, omaisuudesta ja ympäristöstä ja kestävästä arjesta. Kestävyys- ja talousvastuun tiedostava kunta on yksi päämäärästämme. Yhtenä avaintavoitteena on, että ilmasto-ohjelman toteuttaminen vahvistaa Hämeenkyrön asemaa veto- ja pitovoimaisena Pirkanmaan vihreänä helmenä. Muita tavoitteitamme on mm. osallistua toimivien joukkoliikenneyhteyksien kehittämiseen ja parantaa kävelyn ja pyöräilyn olosuhteita. Haluamme tukea kestävä elämäntavan mukaisia valintoja ja turvata varhaiskasvatuksen Vihreän lipun ja Mahnalan Ympäristökoulun opetuksen jatkuvuutta kestävä tulevaisuuden kasvatuksessa. Toimenpiteinä mm. tuomme esiin Hämeenkyrölle ominaista vahvaa luontosuhdetta, etsimme uusia tapoja toteuttaa kestävä taloutta ja osallistumme Agenda 2030 -tavoitteiden toteuttamiseen”.

Kangasala 1/2

- ▶ Tie- ja ulkovalaisimien vaihdot ja ohjausjärjestelmät
 - ▶ Kangasalla on useita vuosia kestänyt ohjelma, jonka aikana katu- ja ulkovalaisimet ja ohjausjärjestelmät vaihdetaan energiatehokkaiksi. Vuonna 2023 toteutettujen uusimisten säästöiksi arvioidaan 60 MWh/vuodessa.
- ▶ Uudet rakennukset suunnitellaan pääsääntöisesti A-energialuokkaan
 - ▶ Kangasalan kaupungin uudet koulu- ja päiväkotirakennukset on useiden vuosien ajan suunniteltu A-luokan energiatehokkuudelle. Vuonna 2023 rakenteilla oli Ruutanan koulu ja suunnittelussa Pikkolan pienten lasten yksikkö.
- ▶ Uusiutuvien osuus kaukolämmön tuotannossa nousi 87,2 %:iin (71,5 vuonna 2022)
 - ▶ Kunnan omistama kaukolämpöyhtiö on lisännyt uusiutuvien osuutta sekä biolämpölaitoksilla että yhteistyöllä Tampereen sähkölaitoksen kanssa.

Kangasala 2/2

- ▶ Kangasalan valtuusto hyväksyi kaikkien valtuustoryhmien aloitteen uusiutuvan energian lisäämisestä
- ▶ Kestävän liikenteen edistämistä on jatkettu
 - ▶ Kestävän liikenteen edistämistä raportoidaan myös vuosittain: [linkki \(kangasala.fi\)](https://kangasala.fi). Joukkoliikenteen käyttäjämäärä oli 2023 ennätykselliset 1,2 miljoonaa.
- ▶ Elinkeino- ja matkailuyhtiö Business Kangasala Oy on tiedottanut ja neuvonut aktiivisesti ilmastoasioissa.
 - ▶ Elinkeino- ja matkailuyhtiö Business Kangasala Oy on kouluttanut vähähiilisyyden asiantuntijan, tiedottanut aktiivisesti yrityksiä energiatuista ja resurssitehokkuudesta sekä aktivoinut matkailualan yrityksiä vastuullisen matkailuliiketoiminnan kehittämiseen.

Lempäälä

- ▶ **Hakkarin kartanon lämmitystapamuutos**
 - ▶ Hakkarin kartanon lämmitystapa muutettiin maakaasusta kaukolämpöön. Hakkarin kartanon lämmitystapamuutos on osa ARA-kohteiden sarjaa, jossa kunnan maakaasukohteiden lämmitystapaa muutetaan fossiilittomaksi ja ekologisemmaksi. Villa Hakkarin on 400 m² liikerakennus, joka maakaasun kulutus on ennen lämmitystapamuutosta ollut arviolta 145 MWh/a. Rakennus on museoviraston suojeluma, jonka tarina alkaa jo 1820-luvulta.
- ▶ **Kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelman valmistuminen**
 - ▶ Vuonna 2023 huhtikuussa hyväksyttiin kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelma, jonka tavoitteena on kävelyn ja pyöräilyn olosuhteiden parantaminen. Pohjaksi ohjelmalle laadittiin asukaskysely, johon saatiin lähes 500 vastausta. Hinku-kuntana Lempäälän tavoitteisiin kuuluu päästövähennykset. Kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelmassa halutaan parantaa edellytyksiä terveelliseen liikkumiseen sekä tuetaan liikenteen kasvihuonepäästöjä. Ohjelmassa linjataan kävelyn ja pyöräilyn edistämisen perusteet ja asetetaan tavoitteet. Tehtävät toimenpiteet asettuvat vuosien 2023 ja 2030 välille. Ohjelma on avoimesti löydettävissä nettisivuilta.
- ▶ **Asuntomessualueen ilmastoviisaus tontinluovutusehdoissa**
 - ▶ Vuonna 2026 Asuntomessut pidetään Lempäälässä. Vuonna 2023 päivitettyjen luovutusperiaatteiden mukaisesti tonttihintoihin voidaan myöntää alennuksia, mikäli rakentamisessa huomioidaan ilmastopositiivisuus. Tontinluovutusehtoihin voidaan jatkossa jokaisen tontin tai alueen osalta määrittää alennukseen oikeuttavat kriteerit. Tällaisia kriteereitä voivat olla esimerkiksi: rakennuksen energialuokka, energia- ja lämmitysratkaisut; rakennusmateriaalit, erityisesti kierrätettävien/kierrätettyjen materiaalien käyttö; maamassojen käyttö kierrätettävyyden edellä; rakennukselle lasketun elinkaaren hiilijalanjälki.

Nokia

- ▶ Nokian ilmastovahti
 - ▶ Ilmastovahti julkaistiin marraskuussa 2023. Linkki: nokiankaupunki.fi
- ▶ Selvitys hävikkiterminaalin perustamisesta
 - ▶ Tavoitteena perustaa hävikkiterminaali.
- ▶ Haukkalan massiivipuisen päiväkodin rakentaminen
 - ▶ Päiväkotitoimi valmistuu kesällä 2024 ja otetaan käyttöön elokuussa 2024.

Pirkkala

- ▶ Pirkkalan koulukampuksen rakentaminen vihreän rahoituksen periaatteilla
 - ▶ Koulukeskuksen rakentamisessa on huomioitu muun monikäyttöisyys ja koko elinkaaren päästöt.
- ▶ Pirkkalan kirkonkylän koulun rakentaminen toteutettiin hirsirakenteisena
- ▶ Tukea lisätty joukkoliikenteelle
- ▶ Ratikan toteutussuunnittelun aloittaminen (Pirkkalan Suoppa-Tampereen Linnainmaa)
- ▶ Pirkkalan yhdyskuntarakenteen tiivistäminen joukkoliikennereitin läheisyyteen
- ▶ Pyöräilyreittien kehittäminen
 - ▶ Pyhäjärven rantareitin rakentaminen.

Pälkäne 1/2

- ▶ Sähköautohankinta ja latauspisteet
 - ▶ Teknisen toimen polttomoottoriauto vaihdettiin sähköautoon. Kunnantalolle ja Kostia-areenalle toteutettiin sähköautojen latauspisteet.
- ▶ Valaistuksen energiatehokkuuden parannukset
 - ▶ Vanhojen valaisimien vaihtoja energiatehokkaampiin led-valaisimiin jatkettiin sekä kiinteistöjen että katuvalaistuksen osalta.
- ▶ Kasvisruuan lisääminen
 - ▶ Kiertävä ruokahävikkivaaka on otettu käyttöön ja lihaton vaihtoehto on lisätty tarjolle yläkoulun ja lukion kaikkiin kouluruokailuihin.

Pälkäne 2/2

- ▶ **Energiatehokkuussopimus**
 - ▶ Pälkäne liittyi Kunta-alan energiatehokkuussopimukseen kesäkuussa. Kets-sopimuksen myötä kunnan tavoitteena on vähentää energiankulutusta 7,5 prosenttia vuosina 2017–2025. Energiatehokkuussopimuksen kautta kunnat voivat saada korotettua tukea energiatehokkuustoimenpiteiden suunnitteluun ja toteutukseen sekä apua energiankulutuksen seurantaan.
- ▶ **Lämmitysselvitys Luopioisiin**
 - ▶ Luopioisten öljylämmitteisten kiinteistöjen vaihtoehtoisen lämmitysmuodon selvitystyö valmistui marraskuussa.
- ▶ **Aurinkopuiston perustamistyöt**
 - ▶ Pälkäneveden yritysalueelle rakennettavan aurinkovoimapuiston yhdyskuntatekniikan rakentaminen aloitettiin loppuvuodesta.

Urjala

- ▶ VAU-liikenne parantamaan joukkoliikenneyhteyksiä
 - ▶ Joukkoliikenneyhteyksiä parantava VAU-liikenne aloitti liikennöinnin Urjalan, Akaan ja Valkeakosken välillä elokuussa.
- ▶ Pururadan energiatehokkaampi valaistus
 - ▶ Lamminharjun pururadan valaistus vaihdettiin ledeihin.
- ▶ Pienkoneiden käyttövoimissa polttomoottorista sähköön
 - ▶ Yhdyskuntatekniikan pienkoneita vaihdettiin polttomoottorikäyttöisistä sähkökäyttöisiin.
- ▶ Biokaasuinfo
 - ▶ Huhtikuussa järjestettiin avoin Urjalan seudun biokaasupäivä.
- ▶ KETS-toimintasuunnitelman hyväksyminen
 - ▶ Kunnanhallitus on 8.5.2023 hyväksynyt KETS-toimintasuunnitelman, jolla kunta asettaa toimenpiteet Energiatehokkuussopimuksen 2017–2025, Hinku-verkoston sekä Etelä-Pirkanmaan ilmasto-ohjelman tavoitteiden saavuttamiseksi.

Valkeakoski

- ▶ Rauhalan koulu öljylämmityksestä ilma-vesilämpöpumppuun
 - ▶ Rauhalan koulun lämmitystapamuutos öljylämmityksestä ilma-vesilämpöpumppuun valmistui elokuussa 2023.
- ▶ Aurinkosähköjärjestelmien rakentaminen
 - ▶ Toteutettiin Palmurinteen päiväkodille 25kW järjestelmä ja Terveyskeskukselle 40kW järjestelmä. Varsanhännän toimistorakennukselle toteutettiin 17kW järjestelmä.
- ▶ Sähköautohankinnat ja latauspisteet
 - ▶ Tekniseen keskuksen hankittiin kolme sähköpakettiautoa ja uusia sähköautojen latauspisteitä rakennettiin 20 kpl.
- ▶ Pyöräliikenteen koordinaattoritoiminta
 - ▶ Pyöräliikenteen koordinaattoritoimintaa kehitettiin yhteisessä hankkeessa Akaan kaupungin kanssa. Liikkumisen valtionavustusta saaneen hankkeen aikana käynnistettiin pyöräilyn yhteistyöfoorumi naapurikuntien ja ELY-keskuksen kanssa sekä laadittiin pyöräilyviestinnän suunnitelma.
- ▶ Energiapositiivinen Pirkanmaan Portti
 - ▶ EUCF-rahoitusta saanut hanke käynnistyi. Hankkeen aikana selvitetään alueen mahdollisuudet uusiutuvan energian tuottamiseen sekä arvioidaan energiapositiivisen alueen toteutettavuutta. Lisätietoa: valkeakoski.fi

Vesilahti

- ▶ Aurinkosähkön käyttöönotto
 - ▶ Kahteen kunnan kiinteistöön asennettiin aurinkopaneelijärjestelmät, joilla katetaan kesäaikainen sähkönkulutus kohteissa.
- ▶ Katuvalaisimien uusiminen led-valaisimiksi
 - ▶ Kaikki kunnan katuvalaisimet uusitaan led-valaisimiksi vuosien 2023-2025 aikana.
- ▶ Kestävän liikumisen edistäminen
 - ▶ Kävely- ja pyöräilyolosuhteiden parantaminen kunnassa. Kevyenliikenteenväylän suunnittelu välille Vesilahti-Lempäälä aloitettiin ja koulujen ympäristöjä kehitettiin jalankulkijoille ja pyöräilijöille turvallisemmiksi.
- ▶ Etätyön mahdollistaminen
 - ▶ Kunnan työntekijöiden etätyön edistäminen sekä etätyöpisteiden tarjoaminen kuntalaisten käyttöön kirjastolla.

Ylöjärvi

- ▶ Sähköbussit
 - ▶ 3 linjalla siirryttiin sähköbusseihin.
- ▶ Lämmitystapamuutos
 - ▶ Kauraslammen koulun Veittijärven toimipiste öljystä maalämpöön.
- ▶ Yhteiskäyttösähköauto
 - ▶ Yhteiskäyttösähköauto otettiin käyttöön ja se korvasi osan kaupungintalon henkilökunnan omien autojen käytöstä.
- ▶ Keskustan arkkitehtikilpailu
 - ▶ Keskustan arkkitehtikilpailu mahdollistaa keskustan tiivistävän kehityksen ja raideliikenteen kehittämisen.
- ▶ Kevyen liikenteen väylät
 - ▶ Uusia valmistui mm. Takamaalle.
- ▶ Teivon-Mäkkylän oyk
 - ▶ Teivon-Mäkkylän oyk, uusi ilmastoviisas asuinalue.